

॥ तैत्तिरीय आरण्यकम् ॥

॥ षष्ठः प्रश्नः ॥

ॐ सन्त्वा॑ सिञ्चामि॑ यजुषा॑ प्रजामायु॑र्धनं च॥ ॐ शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑॥

प॒रे॒युवा॑सं प्र॒वतो॑ म॒हीरनु॑ ब॒हुभ्यः॑ पन्था॑मनपस्पशानम्। वैव॒स्वत॑सु स॒ङ्गम॑नं जना॑नां
य॒मसु॑ राजा॑नसु ह॒विषा॑ दुवस्यत। इ॒दं त्वा॑ वस्त्रं प्रथ॑मन्वाग॒न्नपै॑तदूह॒ यदि॑हाबिभः पुरा।
इ॒ष्टापूर्त॑मनु स॒म्पश्य॑ दक्षि॑णां यथा॑ ते दत्तं ब॒हुधा॑ विब॑न्धुषु। इ॒मौ यु॑नज्मि ते व॒ही
अ॒सुनी॑थाय वोढ॒वै। याभ्या॑ य॒मस्य॑ सादे॑नसु सु॒कृतां॑ चापि॑ गच्छ॒तात्। पूषा॑ त्वे॒तश्चा॑वयतु
प्र॒वि॒द्वानन॑ष्टपशु॒र्भुवन॑स्य गो॒पाः। स त्वे॒तेभ्यः॑ परि॑ददात्पितृ॒भ्योऽग्नि॑र्दे॒वेभ्यः॑ सु॒विद॑त्रै॒भ्यः।
पू॒षेमा॑ आशा॒ अनु॑वेद॒ सर्वाः॑ सो अ॒स्मासु॑ अ॒भय॑तमेन नेषत्। स्व॒स्ति॒दा अ॒घृणिः॑
सर्व॑वीरोऽप्र॒युच्छन्पु॑र ए॒तु प्र॒वि॒द्वान्॥१॥

आयु॑र्वि॒श्वायुः॑ परि॑पासति त्वा पूषा त्वां पातु प्रप॑थे पुर॒स्तात्। यत्राऽऽस॑न्ते सु॒कृतो॑
यत्र॑ ते य॒युस्त॑त्र त्वा दे॒वः सं॒विता॑ दधातु। भु॒वन॑स्य पत इ॒दं ह॒विः। अ॒ग्नये॑ रयि॒मते॑
स्वाहा॑। पुरु॑षस्य सयाव॒र्यपे॑दधानि॑ मृ॒ज्महे॑। यथा॑ नो अत्र॒ नाप॑रः पुरा ज॒रसु॑ आय॑ति।
पुरु॑षस्य सयाव॒रि वि॑ तै प्रा॒णम॑सि स्रसम्। शरी॑रेण म॒हीमि॑हि स्व॒धये॑हि पि॒तृनु॑पं
प्र॒जया॑ऽस्मानि॒हाव॑ह। मै॒वं मा॑ऽस्ता प्रि॒येऽहं॑ दे॒वी स॒ती पि॑तृलो॒कं यदे॑षि। वि॒श्ववा॑रा
नभ॑सा॒ संव्य॑यन्त्यु॒भौ नो॑ लो॒कौ प॑र्यसा॒भ्याव॑वृ॒थ्व॥२॥

इ॒यं ना॒री प॑तिलो॒कं वृ॑णाना निप॑द्यत उपं त्वा म॒र्त्यं प्रे॑तम्। वि॒श्वं पुरा॑णमनु॒
पा॒लय॑न्ती तस्यै॑ प्र॒जां द्र॒विणं॑ चे॒ह धे॑हि। उदी॑र्ष्व ना॒र्यभि॑ जी॒वलोक॑मि॒तासु॑मे॒तमु॑प॒शेष॑ एहि॑।
ह॒स्तग्रा॑भस्य॒ दिधि॑षोस्त्वमे॒तत्पत्यु॑र्जनि॒त्वम॑भि॒ सम्ब॑भूव। सु॒वर्ण॑सु ह॒स्तादा॑ददा॒ना मृ॑तस्य॒
श्रि॒यै ब्र॒ह्मणे॑ तेज॑से बला॒या। अ॒त्रैव॑ त्वमि॒ह व॒यसु॑ शे॒वा वि॒श्वाः स्पृ॒धौ अ॒भिमा॑तीर्जयेम।
ध॒नुर॑ह॒स्तादा॑ददा॒ना मृ॑तस्य॒ श्रि॒यै क्ष॒त्रायो॑ज॑से बला॒या। अ॒त्रैव॑ त्वमि॒ह व॒यसु॑ शे॒वा वि॒श्वाः
स्पृ॒धौ अ॒भिमा॑तीर्जयेम। म॒णिः ह॒स्तादा॑ददा॒ना मृ॑तस्य॒ श्रि॒यै वि॒शे पु॒ष्ट्यै बला॑या। अ॒त्रैव॑
त्वमि॒ह व॒यसु॑ शे॒वा वि॒श्वाः स्पृ॒धौ अ॒भिमा॑तीर्जयेम॥३॥

इ॒मम॑ग्रे च॒मसं॑ मा वि॒र्जीह्व॑रः प्रि॒यो दे॒वाना॑मु॒त सो॒म्याना॑म्। ए॒ष यश्च॑म॒सो

देवपानस्तस्मिन्देवा अमृता मादयन्ताम्। अग्नेर्वर्म परि गोभिर्व्ययस्व सं प्रोर्णुष्व मेदंसा
पीवंसा च। नेत्वा धृष्णुरहरंसा जरुहपाणो दधद्विधक्ष्यन्पर्यङ्कयाते। मेनमग्ने विदंहो
माऽभिशांचो माऽस्य त्वचं चिक्षिपो मा शरीरम्। यदा शृतं करवो जातवेदोऽथमेनं
प्रहिणुतात्पितृभ्यः। शृतं यदा करसि जातवेदोऽथमेनं परिदत्तात्पितृभ्यः। यदा
गच्छात्यसुनीतिमेतामथा देवानां वशनीर्भवाति। सूर्यं ते चक्षुर्गच्छतु वातमात्मा द्यां च
गच्छं पृथिवीं च धर्मणा। अपो वा गच्छ यदि तत्र ते हितमोषधीषु प्रतितिष्ठा शरीरैः।
अजो भागस्तपसा तं तपस्व तं ते शोचिस्तपतु तं ते अर्चिः। यास्तै शिवास्तनुवो
जातवेदस्ताभिर्वहेम५ सुकृतां यत्र लोकाः। अयं वै त्वमस्मादधि त्वमेतदयं वै तदस्य
योनिरसि। वैश्वानरः पुत्रः पित्रे लोककृज्जातवेदो वहेम५ सुकृतां यत्र लोकाः॥४॥

विद्वानभ्यावंवृथ्वाभिमातीजयिम् शरीरिश्चत्वारि च॥ [१]

य एतस्य पथो गोप्तारस्तेभ्यः स्वाहा य एतस्य पथो रक्षितारस्तेभ्यः स्वाहा य
एतस्य पथोभिरक्षितारस्तेभ्यः स्वाहाऽऽख्यात्रे स्वाहाऽपाख्यात्रे स्वाहाऽभिलालपते
स्वाहाऽपलालपते स्वाहाऽग्नये कर्मकृते स्वाहा यमत्र नाधिमस्तस्मै स्वाहा। यस्त
इध्मं जभरंश्चिष्विदानो मूर्धानं वात तपते त्वाया। दिवो विश्वस्मात्सीमघायत उरुष्यः।
अस्मात्त्वमधि जातोऽसि त्वदयं जायतां पुनः। अग्नये वैश्वानराय सुवर्गाय लोकाय
स्वाहा॥५॥

य एतस्य त्वत्पञ्च॥ [२]

प्र केतुना बृहता भ्रात्यग्निराविर्विश्वानि वृषभो रोरवीति। दिवश्चिदन्तादुप
मामुदानं डपामुपस्थे महिषो वर्धध। इदं त एकं पर ऊत एकं तृतीयेन ज्योतिषा
संविंशस्व। संवेशनस्तनुवै चारुरेधि प्रियो देवानां परमे सधस्थे। नाकं सुपर्णमुप
यत्पतन्त५ हृदा वेनन्तो अभ्यचक्षत त्वा। हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं
भुरण्युम्। अतिद्रव सारमेयो श्वानौ चतुरक्षौ शबलौ साधुना पथा। अथा पितृभ्यसुविदत्रा५
अपीहि यमेन ये सधमादं मदन्ति। यो ते श्वानौ यमरक्षितारौ चतुरक्षौ पथिरक्षौ नृचक्षसा।
ताभ्या५ राजन्परि देह्येन५ स्वस्ति चास्मा अनमीवं च धेहि॥६॥

उरुणसावसुतृपावुलुम्बलौ यमस्य दूतो चरतो वशा५ अनु। तावस्मभ्यं दृशये
सूर्याय पुनर्दत्ता वसुमचेह भद्रम्। सोम एकैभ्यः पवते घृतमेक उपासते। येभ्यो मधु

प्रधावति तांश्चिदेवापि गच्छतात्। ये युध्यन्ते प्रधनेषु शूरांसो ये तनुत्यजः। ये वा सहस्रदक्षिणास्तांश्चिदेवापि गच्छतात्। तपसा ये अनाधृष्यास्तपसा ये सुवर्गताः। तपो ये चक्रिरे महतांश्चिदेवापि गच्छतात्। अश्मन्वती रेवतीः सः रभध्वमुत्तिष्ठत् प्रतरता सखायः। अत्रा जहाम ये असन्नशेवाः शिवान् वयमभि वाजानुत्तरेम॥७॥

यद्वै देवस्य सवितुः पवित्रं सहस्रधारं विततमन्तरिक्षे। येनापुनादिन्द्रमनात्तमात्यै तेनाहं माः सर्वतनुं पुनामि। या राष्ट्रात्पन्नादप यन्ति शाखा अभिमृता नृपतिमिच्छमानाः। धातुस्ताः सर्वाः पवनेन पूताः प्रजयास्मान्नय्या वर्चसा सः सृजाथ। उद्वयं तमसस्परि पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरम्। देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम्। धाता पुनातु सविता पुनातु। अग्नेस्तेजसा सूर्यस्य वर्चसा॥८॥

पेह्युत्तरिमाष्टौ च॥

[३]

यन्तं अग्निममन्थाम वृषभायेव पक्तवे। इमन्तः शमयामसि क्षीरेण चोदकेन च। यन्त्वमग्ने समदहस्त्वमु निर्वापया पुनः। क्याम्बूरत्र जायतां पाकदूर्वा व्यल्कशा। शीतिके शीतिकावति ह्लादुके ह्लादुकावति। मण्डूक्या सुसङ्गमयेमः स्वग्निः शमय। शं तं धन्वन्या आपः शमु ते सन्त्वनूक्याः। शं तं समुद्रिया आपः शमु ते सन्तु वर्ष्याः। शं ते स्रवन्तीस्तनुवे शमु ते सन्तु कूप्याः। शन्तं नीहरो वर्षतु शमु पृष्ठाऽवशीयताम्॥९॥

अव सृज पुनरग्ने पितृभ्यो यस्त आहुतश्चरति स्वधाभिः। आयुर्वसान् उप यातु शेषः सङ्गच्छतां तनुवा जातवेदः। सङ्गच्छस्व पितृभिः सः स्वधाभिः समिष्टापूतेन परमे व्योमन्। यत्र भूम्यै वृणसे तत्र गच्छ तत्र त्वा देवः सविता दधातु। यत्तं कृष्णः शंकुन आतुतोदं पिपीलः सर्प उत वा श्वापदः। अग्निष्टद्विश्वादनृणं कृणोतु सोमश्च यो ब्राह्मणमाविवेश। उत्तिष्ठातस्तनुवः सम्भरस्व मेह गात्रमवहा मा शरीरम्। यत्र भूम्यै वृणसे तत्र गच्छ तत्र त्वा देवः सविता दधातु। इदं तु एकं पर ऊत एकं तृतीयै न ज्योतिषा संविशस्व। संवेशनस्तनुवै चारुरेधि प्रियो देवानां परमे सधस्थै। उत्तिष्ठ प्रेहि प्रद्रवौकः कृणुष्व परमे व्योमन्। यमेन त्वं यम्यां संविदानोत्तमं नाकमधि रोहेमम्। अश्मन्वती रेवतीर्यद्वै देवस्य सवितुः पवित्रं या राष्ट्रात्पन्नादुद्वयं तमसस्परि धाता पुनातु। अस्मात्त्वमधि जातोऽस्ययं त्वदधिजायताम्। अग्नये वैश्वानराय सुवर्गाय लोकाय स्वाहा॥१०॥

अवशीयताः सधस्थे पञ्च च॥

[४]

आयातु देवः सुमनाभिरूतिभिर्यमो हवेह प्रयताभिरुक्ता। आसीदता९ सुप्रयतेह
 ब्रहिष्युजाय जात्यै मम शत्रुहत्यै। यमे इव यतमाने यदैतं प्रवांभरन्मानुषा देवयन्तः।
 आसीदतु९ स्वमुं लोकं विदाने स्वासस्थे भवतमिन्दवे नः। यमाय सोम९ सुनुत यमाय
 जुहुता हविः। यम९ ह यज्ञो गच्छत्यग्निदूतो अरङ्कृतः। यमाय घृतवद्धविर्जुहोतु प्र च
 तिष्ठत। स नो देवेष्वायमदीर्घमायुः प्र जीवसे। यमाय मधुमत्तम९ राज्ञे हव्यं जुहोतन।
 इदं नम ऋषिभ्यः पूर्वजेभ्यः पूर्वभ्यः पथिकृद्भ्यः॥११॥

योऽस्य कौष्ठ्य जगतः पार्थिवस्यैकं इद्वशी। यमं भङ्ग्यश्रवो गांय यो राजानपरोध्यः।
 यमङ्गाय भङ्ग्यश्रवो यो राजानपरोध्यः। येनाऽऽपो नद्यो धन्वाति येन द्यौः पृथिवी
 दृढा। हिरण्यकक्ष्यान् सुधुरान् हिरण्याक्षानयः शफान्। अश्वाननश्यतो दानं यमो
 राजाऽभि तिष्ठति। यमो दाधार पृथिवीं यमो विश्वमिदं जगत्। यमाय सर्वमित्रस्थे
 यत्प्राणद्वायुरक्षितम्। यथा पञ्च यथा षड्यथा पञ्च दशर्षयः। यमं यो विद्यात्स ब्रूयाद्यथैक
 ऋषिर्विजानते॥१२॥

त्रिकद्रुकेभिः पतति षडूर्वीरकमिद्वहत्। गायत्री त्रिष्टुप्छन्दा९सि सर्वा ता यम आहिता।
 अहरहर्नयमानो गामश्च पुरुषं जगत्। वैवस्वतो न तृप्यति पञ्चभिर्मानवैर्यमः। वैवस्वते
 विविच्यन्ते यमे राजनि ते जनाः। ये चेह सत्येनेच्छन्ते य उ चानृतवादिनः। ते राजत्रिह
 विविच्यन्तेऽथा यन्ति त्वामुप। देवा९श्च ये नमस्यन्ति ब्राह्मणा९श्चापचित्यति। यस्मिन्वृक्षे
 सुपलाशे देवैः सम्पिबन्ते यमः। अत्रा नो विस्पतिः पिता पुराणा अनुवेनति॥१३॥

पथिकृद्भ्यो विजानतेऽनु वेनति॥

[५]

वैश्वानरे हविरिदं जुहोमि साहस्रमुत्स९ शतधारमेतम्। तस्मिन्नेष पितरं पितामहं
 प्रपितामहं बिभरत्पिन्वमाने। द्रप्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च
 पूर्वः। तृतीयं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रप्सं जुहोम्यनु सप्त होत्राः। इम९ समुद्र९
 शतधारमुत्सव्यच्यमानं भुवनस्य मध्यै। घृतं दुहानामदितिं जनायाग्ने मा हि९सीः
 परमे व्योमन्। अपेत वीत वि च सर्पतातो येऽत्र स्थ पुराणा ये च नृतनाः।
 अहोभिरद्विरक्तुभिर्व्यक्तं यमो ददात्ववसानमस्मै। सवितैतानि शरीराणि पृथिव्यै
 मातुरुपस्थ आदधे। तेभिर्युज्यन्तामग्निघ्न्याः॥१४॥

शुनं वाहाः शुनं नाराः शुनं कृषतु लाङ्गलम्। शुनं वरत्रा बध्यन्ता९ शुनमष्टामुदिङ्गय

शुनांसीरा शुनमस्मासु धत्तम्। शुनांसीराविमां वाचं यद्विवि चक्रथुः पयः। तेनेमामुप
सिञ्चतम्। सीते वन्दामहे त्वाऽर्वाचीं सुभगे भव। यथा नः सुभगा संसि यथा नः
सुफला संसि। सवितैतानि शरीराणि पृथिव्यै मातुरुपस्थ आदधे। तेभिरदिते शं भव।
विमुच्यध्वमघ्निया देवयाना अतारिष्म तमसस्परमस्य। ज्योतिरापाम् सुवर्गन्म॥१५॥

प्र वाता वान्ति पतर्यन्ति विद्युत उदोषधीर्जिहते पिन्वते सुवः। इरा विश्वस्मै भुवनाय
जायते यत्पर्जन्यः पृथिवीं रेतसाऽवति। यथा यमाय हार्म्यमवपन्यञ्च मानवाः। एवं
वंपामि हार्म्यं यथासाम जीवलोके भूरयः। चितः स्थ परिचित ऊर्ध्वचितः श्रयध्वं पितरो
देवता। प्रजापतिर्वः सादयतु तया देवतया। आप्यायस्व सन्त॥१६॥

अघ्निया अंगन्म सप्त च॥

[६]

उत्ते तन्नोमि पृथिवीं त्वत्परीमं लोकं निदधन्मो अहं रिषम्। एताः स्थूणां पितरो
धारयन्तु तेऽत्रा यमः सादनात्ते मिनोतु। उपसर्प मातरं भूमिमेतामुर्व्यचंसं पृथिवीं
सुशेवांम्। ऊर्णम्रदा युवतिर्दक्षिणावत्येषा त्वां पातु निरक्रत्या उपस्थे। उद्धञ्चस्व पृथिवि
मा विबाधिथाः सूपायनास्मै भव सूपवञ्चना। माता पुत्रं यथा सिचाभ्येनं भूमि वृणु।
उद्धञ्चमाना पृथिवी हि तिष्ठसि सहस्रं मित उप हि श्रयन्ताम्। ते गृहासो मधुश्चुतो
विश्वाहास्मै शरणाः सन्त्वत्र। एणीर्धाना हरिणीरर्जुनीः सन्तु धेनवः। तिलवत्सा ऊर्जमस्मै
दुहाना विश्वाहा सन्त्वनपस्फुरन्तीः॥१७॥

एषा ते यमसादने स्वधा निर्धायते गृहे। अक्षितिर्नाम ते असौ। इदं पितृभ्यः प्रभरेम
ब्रहिर्देवेभ्यो जीवन्त उत्तरं भरेम। तत्त्वमारोहासो मेघ्यो भवं यमेन त्वं यम्यां संविदानः। मा
त्वा वृक्षौ सम्बाधिष्ठां मा माता पृथिवि त्वम्। पितृन् हि यत्र गच्छास्येधांसं यमराज्यै। मा
त्वा वृक्षौ सम्बाधेथां मा माता पृथिवी मही। वैवस्वतं हि गच्छासि यमराज्ये विराजसि।
नळं प्लवमारोहैतं नळेन पथोऽन्विहि। स त्वं नळप्लवो भूत्वा सन्तरं प्रतरोत्तरं॥१८॥

सवितैतानि शरीराणि पृथिव्यै मातुरुपस्थ आदधे। तेभ्यः पृथिवि शं भव। षड्वोता
सूर्य ते चक्षुर्गच्छतु वातमात्मा द्यां च गच्छं पृथिवीं च धर्मणा। अपो वां गच्छ यदि तत्र ते
हितमोषधीषु प्रतितिष्ठा शरीरैः। परं मृत्यो अनुपरैर्हि पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानात्।
चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रीरिषो मोत वीरान्। शं वातः शं हि ते
घृणिः शम्भु ते सन्त्वोषधीः। कल्पन्तां मे दिशः शग्माः। पृथिव्यास्त्वां लोके सादयाम्यमुष्य

शर्मासि पितरो देवता। प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया देवतया। अन्तरिक्षस्य त्वा दिवस्त्वा दिशां त्वा नाकस्य त्वा पृष्ठे ब्रध्नस्य त्वा विष्टपे सादयाम्यमुष्य शर्मासि पितरो देवता। प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया देवतया॥१९॥

अपूपवान्मृतवाङ्श्चरुरेह सीदतूत्तभ्रुवन् पृथिवीं द्यामुतोपरि। योनिकृतः पथिकृतः सपर्यत ये देवानां घृतभागा इह स्थ। एषा तै यमसादने स्वधा निर्धीयते गृहँऽसौ। दशाक्षरा तां रक्षस्व तां गोपायस्व तां ते परिददामि तस्यां त्वा मा दंभन्पितरो देवता। प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया देवतया। अपूपवान्मृतवान् क्षीरवान्दधिवान्मधुमाङ्श्चरुरेह सीदतूत्तभ्रुवन् पृथिवीं द्यामुतोपरि। योनिकृतः पथिकृतः सपर्यत ये देवानां शृतभागाः क्षीरभागा दधिभागा मधुभागा इह स्थ। एषा तै यमसादने स्वधा निर्धीयते गृहँऽसौ। शताक्षरा सहस्राक्षराऽयुताक्षराऽच्युताक्षरा तां रक्षस्व तां गोपायस्व तां ते परिददामि तस्यां त्वा मा दंभन्पितरो देवता। प्रजापतिस्त्वा सादयतु तया देवतया॥२०॥

अनपस्फुरन्तीरुत्तर देवतया द्वे च॥

[७]

एतास्ते स्वधा अमृताः करोमि यास्ते धानाः परिकिराम्यत्र। तास्ते यमः पितृभिः संविदानोऽत्र धेनूः कामदुघाः करोतु। त्वामर्जुनौषधीनां पयो ब्रह्माण इद्विदुः। तासां त्वा मध्यादाददे चरुभ्यो अपिधातवे। दूर्वाणां स्तम्बमाहरैतां प्रियतमां मम। इमां दिशं मनुष्याणां भूयिष्ठानु वि रोहतु। काशानां स्तम्बमाहर रक्षसामपहत्यै। य एतस्यै दिशः पराभवन्नघायवो यथा तेनाभवान्पुनः। दर्भाणां स्तम्बमाहर पितृणामोषधीं प्रियाम्। अन्वस्यै मूलं जीवादनु काण्डमथो फलम्॥२१॥

लोकं पृण ता अस्य सूददोहसः। शं वातः शं हि ते घृणिः शम् ते सन्त्वोषधीः। कल्पन्तां ते दिशः सर्वाः। इदमेव मेतोऽपरामार्तिमाराम काञ्चन। तथा तदश्विभ्यां कृतं मित्रेण वरुणेन च। वरुणो वारयादिदं देवो वनस्पतिः। आत्यै निर्ऋत्यै द्वेषाच्च वनस्पतिः। विधृतिरसि विधारयास्मदघा द्वेषांसि शमि शमयास्मदघा द्वेषांसि यव यवयास्मदघा द्वेषांसि। पृथिवीं गच्छान्तरिक्षं गच्छ दिवं गच्छ दिशो गच्छ सुवर्गच्छ सुवर्गच्छ दिशो गच्छ दिवं गच्छान्तरिक्षं गच्छ पृथिवीं गच्छाऽऽपो वा गच्छ यदि तत्र ते हितमोषधीषु प्रतितिष्ठा शरीरैः। अश्मन्वती रेवतीर्यद्वै देवस्य सवितुः पवित्रं या राष्ट्रात्पन्नादुद्वयं तमसस्परि धाता पुनातु॥२२॥

आ रोहताऽऽयुर्जसं गृणाना अनुपूर्वं यतमाना यतिष्ठ। इह त्वष्टा सुजनिमा सुरलो दीर्घमायुः करतु जीवसे वः। यथाऽहान्यनुपूर्वं भवन्ति यथर्तव ऋतुभिर्यन्ति कृताः। यथा न पूर्वमपरो जहाँत्येवा धातरायूँषि कल्पयैषाम्। न हि ते अग्रे तनुवै क्रूरं चकार मर्त्यः। कपिर्बभस्ति तेजं पुनर्जरायु गौरिवा अपं नः शोशुचदधमग्रे शुशुध्या रयिम्। अपं नः शोशुचदधं मृत्यवे स्वाहा। अनुद्वाहमन्वारभामहे स्वस्तये। स न इन्द्र इव देवेभ्यो वह्निः सम्पारणो भव॥२३॥

इमे जीवा वि मृतराववर्तिन्नभूद्भद्रा देवहृतिं नो अद्या प्राञ्जोगामानृतये हसाय द्राघीय आयुः प्रतरां दधानाः। मृत्योः पदं योपर्यन्तो यदैम द्राघीय आयुः प्रतरां दधानाः। आप्यायमानाः प्रजया धनेन शुद्धाः पूता भवथ यज्ञियासः। इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मा नोऽनुगादपरो अर्धमेतम्। शतं जीवन्तु शरदः पुरूचीस्तिरो मृत्युं दद्महे पर्वतेन। इमा नारीरविधुवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा सम्मृशन्ताम्। अनुश्रवो अनमीवाः सुशेवा आरोहन्तु जनयो योनिमग्रे। यदाञ्जनं त्रैककुदं जातं हिमवतस्परि। तेनामृतस्य मूलेनारातीर्जम्भयामसि। यथा त्वमुद्विनथ्स्योषधे पृथिव्या अधि। एवमिम उद्विन्दन्तु कीर्त्या यशसा ब्रह्मवर्चसेन। अजोऽस्यजास्मदघा द्वेषाँसि यवोऽसि यवयास्मदघा द्वेषाँसि॥२४॥

भव जम्भयामसि त्रीणि च॥

अपं नः शोशुचदधमग्रे शुशुध्या रयिम्। अपं नः शोशुचदधम्। सुक्षेत्रिया सुगातुया वसूया च यजामहे। अपं नः शोशुचदधम्। प्रयद्विन्दिष्ठ एषां प्रास्माकांसश्च सूरयः। अपं नः शोशुचदधम्। प्रयदग्रेः सहस्वतो विश्वतो यन्ति सूरयः। अपं नः शोशुचदधम्। प्रयत्ते अग्रे सूरयो जायेमहि प्र ते वयम्। अपं नः शोशुचदधम्॥२५॥

त्वँ हि विश्वतोमुख विश्वतः परिभूरसि। अपं नः शोशुचदधम्। द्विषो नो विश्वतोमुखाऽति नावेवं पारया। अपं नः शोशुचदधम्। स नः सिन्धुमिव नावयाति पर्षा स्वस्तये। अपं नः शोशुचदधम्। आपः प्रवणादिव यतीरपास्मथ्स्यन्दतामधम्। अपं नः शोशुचदधम्। उद्वनादुदकानीवापास्मथ्स्यन्दतामधम्। अपं नः शोशुचदधम्। आनन्दाय प्रमोदाय पुनरागाँ स्वान्गृहान्। अपं नः शोशुचदधम्। न वै तत्र प्रमीयते गौरश्चः पुरुषः

पु॒शुः। य॒त्रेदं ब्र॒ह्मं क्रि॒यते॑ परि॒धिर्जीव॑नाय॒कमप॑ नः शोशु॑चद॒घम्॥२६॥

अ॒घम॒घं च॒त्वारि॑ च॥

[१०]

अप॑श्याम यु॒वति॑माचर॑न्तीं मृ॒ताय॑ जी॒वां परि॑णीयमा॑नाम्। अ॒न्येन॒ या तम॑सा॒
प्रावृ॑ताऽसि प्राची॑मवा॒चीमव॑यन्नरि॑ष्ट्यै। मयै॑तां मा॒ङ्स्तां भ्रि॑यमा॑णा दे॒वो स॒ती पि॑तृ॒लोकं॑
यदैषि॑। वि॒श्ववा॑रा नभ॑सा॒ संव्य॑यन्त्यु॒भौ नो॑ लो॒कौ पय॑साऽऽवृ॑णीहि। रयि॑ष्ठामग्निं
मधु॑मन्तमूर्मि॑णमूर्जः सन्तं त्वा पय॑सोप॒ स॒संदे॑म। स॒ र॒य्या समु॑ वर्च॑सा॒ सच॑स्वा नः
स्व॒स्तये॑। ये जी॒वा ये च॑ मृ॒ता ये जा॒ता ये च॑ जन्त्याः। तेभ्यो॑ घृ॒तस्य॑ धारयितुं मधु॑धारा
व्यु॒न्दती॑। मा॒ता रु॒द्राणां॑ दुहि॒ता वसू॑ना॒ऽस्वसा॑ऽऽदित्या॑नाम॒मृत॑स्य॒ नाभिः॑। प्रणु॑वोचं
चि॒कितु॑षे जना॑य॒ मागा॑मना॒गाम॑दितिं वधि॑ष्ट। पिब॑तूद॒कं तृणा॑न्यत्तु। ओमु॑थ्सृजत॥२७॥

वधि॑ष्ट द्वे च॥

[११]

सन्त्वा॑ सिञ्चामि॒ यजु॑षा॒ प्र॒जामा॑यु॒र्धनं॑ च॥ ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

सु॒म॒ङ्गली॑रियं व॒धूरि॑मा॒ संमे॑त॒ पश्य॑त। सौभा॑ग्यम॒स्यै द॒त्त्वाया॑थास्तं वि॒ परे॑तन।
इ॒मां त्वमि॑न्द्र मी॒ढ्वः सु॑पु॒त्रा॒ सु॒भगा॑ कुरु। दशा॑स्यां पु॒त्रा॒ना धै॑हि पति॑मेकाद॒शं कृ॑धि॥
आ॒वह॑न्ती वित॒न्वा॒ना। कु॒र्वाणा॑ चीर॑मा॒त्मनः॑। वासा॑सि॒ मम॒ गाव॑श्च। अ॒न्नपा॑ने च॒ सर्व॑दा।
ततो॑ मे॒ श्रिय॑माव॑ह।

ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

